LES LLETRES

EDICIONS DE "LA COMETA"

Vet ací unes edicions que hom espera que volaran molt alt. Són a cura de Gustau Gili, un dels editors més prestigiosos del país, i amb les quals es proposa d'implantar l'alta bibliofília a la Península i a Sud-amèrica. Fins ara ha sortit la "Semana Santa" de Gabriel Miró, la il·lustració i estampació de la qual va ésser encarregada a F. G. Daragnès, un dels grans artistes francesos, especialitzats en aquests treballs. Per a realitzar-la Daragnes féu un viatge d'estudi per tot el Llevant espanyol, a fi de saturar-se de l'ambient on havia estat pensada l'obra. Així sortí una veritable joia de la bibliofília, que és un digne estoig, de l'art prodigiós de Gabriel Miró. Però això no deixava pas satisfet l'editor. Encarregar l'estampació i il·lustració d'un llibre a l'estranger era una manera molt relativa d'impulsar la florida de l'alta bibliofia al nostre país. Per això es proposà que, en edicions successives, tots els materials i tots els artistes i artesans que hi intervinguessin fossin catalans. Així "La vida es sueño" de Calderon, que ara acaba de llançar al mercat ha sortit ja dels tallers de Barcelona i ha estat il·lustrada pel gran artista català E. L. Ricart. L'esforç que això representa ha estat ben compensat pels resultats obtinguts. Cada pàgina és una veritable meravella per la tria dels caràcters, la distribució dels espais, l'harmonia de les tintes. Quant als baixos d'E. C. Ricart, són una interpretació admirable de l'obra de Calderon. El clixé de què l'obra pot comparar-se amb els treballs similars estrangers, és una mica pàl·lid. En realitat aquesta "Vida es sueño" il·lustrada per E. C. Ricart, és una de les més belles edicions de bibliòfil que han estat fetes en aquests darrers anys. A aquesta obra seguirà "El alcalde de Zalamea" il·lustrada per Josep Togores i "El sombrero de Tres picos" amb aiguaforts de Nogués, l'inoblidable autor de Catalunya pintoresca. Però no tot seran obres de text castellà. Per poc que el públic respongui, en seran publicades també de catalanes; "Lo Somni", de Bernat Metge, és una de les que a l'editor li fa més il·lusió de publicar.

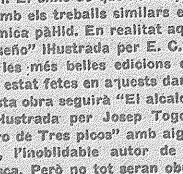

UN PREMI SORPRESA

Ha estat el Premi Ignaci Iglesias. Justament l'any que el Teatre Català ha pujat esglaons inassolits, camí del cel, el Premi de teatre es veu concorregut per un gran nombre d'autors que hi han enviat obres de qualitat veritable. Sembla que el Jurat, després d'eliminar tot el que de dolent i de mediocre hi havia, es troba amb dotze obres que aspiren, amb mèrits si fa no fa iguals, al primer lloc. Aquesta notícia sorprendrà, possiblement, els nostres lectors; com ens ha sorprès a nosaltres fins al punt d'haver-ho posat en dubte. Però donant una ullada als noms dels candidats es veurà que el dubte és bastant injustificat. Vegeu si no: S. Joan Arbó, A. Esclasans, Joan Minguez, Pompeu Crehuet, Ignasi Agustí, C. Fages de Climent, Millàs Raurell... I els que ens oblidem, encara!

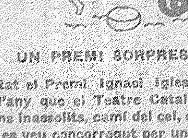

PRIMER CONCURS LITERARI DE "CATALUNYA RADIO"

Recordem a tots els escriptors de llengua catalana que el proper dia 15 s'acaba el termini d'admissió de contes nadalencs per al primer concurs literari de Catalunya Ràdio, i el millor dels quals, serà premiat amb cent pessetes. Demaneu detalls a la Redacció de "Catalunya Ràdio", Rambla dels Estudis, 8. Telèfon 20751

LES LLETRES

EDGAR A. POE

Contes d'AVUI

MORELLA

Ell mateix, per ell mateix, amb ell mateix, homogeni, sempre existent.

PLATÓ: *Simpos.*

Jo em mirava la meva amiga Morella amb un sentiment de profunda i, amb tot, singularíssima afecció. Llançat per l'atzar dins la coneixença d'ella, ja fa molts anys, la meva ànima, d'ençà del nostre primer encontre, s'incendià de focs que mai no havia coneguts; però aquests focs no eren els d'Eros, i era amarga i turmentosa al meu esperit la convicció creixent, que jo no podria de cap manera definir la llur insòlita significació ni regular la llur intensitat errívola. Però ens trobàrem; i el fat ens uní a l'altar; i jo mai no vaig parlar de passió, ni vaig pensar en l'amor. Ella, no res menys, defugia la societat, i, aficionant-se a mi sol, em féu feliç. Meravellar-se és una benaurança; — també és una benaurança somniar.

L'erudició de Morella era profunda. Com espero viure, els talents d'ella no eren d'ordre comú; el poder de la seva ment era gegantí. Jo ho sentia, i, en moltes coses, vaig esdevenir deixeble d'ella. Tota vegada, aviat vaig adonar-me que Morella, per ventura per raó de la seva educació de Presburg, posava davant meu bona cosa d'aquests escrits místics que solen ésser considerats com la mera bromera de la prístina literatura alemanya. Ells, jo no podia imaginar raó perquè, constituïen el seu estudi constant i favorit; i si amb el temps esdevingueren també el meu, s'hauria d'atribuir a la simple però eficaç influència de l'habitud i l'exemple.

En tot això, si no erro, la meva raó poca cosa hi tenia a fer. Les meves conviccions, o jo m'he oblidat a mi mateix, no eren de cap manera mogudes per l'ideal, ni cap tintura del misticisme que jo llegia hauria estat descoberta, si no és que m'enganyo de molt, ni els meus fets ni en els meus pensaments.

Persuadit d'això, vaig abandonar-me calladament a la guia de la meva esposa, i vaig penetrar avant amb un cor imperturbable per dins les cruïlles dels seus estudis. I aleshores, aleshores que clavant els ulls sobre pàgines defeses jo sentia un esperit defès encendre's dins de mi, — Morella posava la seva mà freda damunt la meva i arreplegava d'entremig les cendres d'una filosofia morta, unes quantes paraules profundes i singulars, l'estranya significació de les quals les gravava en foc sobre la meva memòria. I aleshores, una hora darrera l'altra hora, jo badallava al costat d'ella, i m'encantava amb la música de la seva veu — fins que per fi la melodia se'n tenyia de terror — i queia una ombra damunt la meva ànima — i jo empal·lidia més i més, i m'esgarrifava interiorment d'aquells tons massa extra-terrenals. I així, el goig s'esvaïa tot d'una en horror, i el més bell esdevenia el més oiós, com la Hinnom és esdevinguda la Ge-Henna.

Es innecessari d'establir el caràcter exacte d'aquelles disquisicions que, remuntant-se dels volums de què he fet esment, van formar per tant de temps gairebé l'única conversa entre Morella i jo. Els entesos en això que pot anomenar-se moral teològica, les concebran fàcilment, i els illetrats poca cosa en tot cas en comprendrien. L'extravagant panteisme de Fichte; la Palingenesia modificada dels Pitagòrics; i sobretot, les doctrines de la "Identitat" tal com són mantingudes per Schelling, eren generalment els punts de discussió que més bellesa oferien a la imaginativa Morella. Aquesta identitat, dita personal, Mr. Locke, em penso, la defineix assenyadament com consistint en la permanència d'un ésser racional. I en tant que per persona entenem una essència intel·ligent dotada de raó, i en tant que hi ha, una essència que acompanya sempre el pensar, ella és qui ens fa a tots nosaltres ésser això que en diem "nosaltres mateixos" — per la qual cosa ens distingeix dels altres éssers que pensen i ens dóna la nostra identitat personal. Però el "principium individuationis", la noció d'aquella identitat "que a la mort és o no és perduda per sempre", fou per mi tothora una consideració d'intens interès; no pas més per la natura torbadora i excitant de les seves conseqüències, que per la faisó assenyalada i inquieta que Morella en feia esment.

Però, tant mateix, ara havia arribat el temps que el misteri de la natura de la meva esposa m'oprimia com un encís. Jo no podia sofrir més el tacte dels pàl·lids dits d'ella, ni el to profund de la seva veu musical, ni la lluïssor dels seus ulls malencònics. I ella sabia tot això, però no me n'afrontava; semblava conscient de la meva feblesa o la meva follia, i, somrient, l'anomenava el Fat. I semblava encara conscient d'una causa, a mi desconeguda, de l'alteració gradual de la meva amistat; però no em feia al·lusió ni senyal de la seva mena. Tota vegada ella era dona, i s'allanguia cada dia. Amb el temps la taca de carmesí romangué immutablement damunt la seva galta, i les venes blaves del seu front esdevingueren sortides; i un instant la meva natura se'n fonia de pietat però l'instant vinent jo trobava el llampec dels seus ulls tan plens de sentit, i aleshores la meva ànima es trobava malament i em rodava amb el vertig d'un que guaités avall dins d'un espantós avenc insondable.

¿Diré, doncs, qu
amb un desig negu
el moment de la m
Jo l'esperava; però
va arrapar-se al s
gila força dies, fo
força mesos tedios
que els meus nervi
nyaren senyoria s
ment, i vaig esdev
tant de trigar, i am
moni maleïa els c
i els moments ama
ven allargar-se, a
ble vida d'ella de
ombres en l'afinar
Però un vespre
els vents eren a
dins el cel, Morel
al seu capçal del l
obscura boira dam
ra, i una calenta
les aigües, i enmi
tardoral del bosc
hi era tombat del
"Es el dia dels
en jo atansar-m'hi
els dies per viure
un bell dia pels fill
la vida — ah, mé
les filles del cel i
Ja la vaig besa
continuava:
"Vaig a morir,
ré!"
"Morella!"
"Mai no han e
tu hauries pogut e
rò aquella que en
vorrit, en mort l
"Morella!"
"Repeteixo que
dins de mi, hi ha
quella afecció —
que tu has sentida
I quan el meu es
fant viurà — el
Morella. Però el
dies de tristesa
sa que és la mé
impressions, com
vividor dels arbre
res de la teva f
des; i la joia no
gades en una vi
de Pæstum dues
any. Tu, doncs,
amb el temps el
Teios; la murta i
ses ignorades, i ar
ra, portaras amb
lla, com els mus
ca."
"Morella!" va
"Morella! com s
rò ella va girar l
xí; i una lleu t
rer sobre els me
i jo no vaig sent
No obstant, t
previst, el seu in
morint havia do
no va alenar fi
alenava — el
lla, vivia. I va cr
en alçària i en
la perfecta sem
era partida, i
més fervent qu
gut possible se
tant de la terra
Però abans de
questa pura afe
fosquit, i la me
l'angoixa s'hi s
da. Jo he dit q
estranyament e
ligència. Estran
la seva ràpida
dària de cos,
terribles eren el
tuosos que s'a
meu mentre jo
rotllament del
tual. Podia és
jo descobria cad
cions de l'infan
cultats adultes
quan les lligo

Establiments d'Art

S Y R A

Diputació, 262 - Telèfon 18710
Art i ornamentació
Exposicions de:
PERE DAURA — Paisatges i figures
IGNASI DE SAGARRA — Dibuixos a la sèpia
FANNI SOSSET — Objectes de cuir repujat
Fins el dia 15

Galeries Laietanes

CORTS CATALANES, 613
EULOGI DE SALVADOR — pintura gallega
ENRIQUE OCHOA — "
BRUNO BERAU — "
J. FERRET CARBONELL — "
JOAN SALET — "
E. CURIEL — Pintura
PUJOL MONTANÉ — Escultura
F. Montanya — Laques
A. VALDEMI — Pintura

SALA BUSQUETS

PASSEIG DE GRACIA, 36
JOSEP CIVIL — Aquarel·les

LLUIS PALAZON

del temps en l'estètica Marcel Proust

sit, és un malalt que es recolza en els fets (psicològicament) sobresortint d'una realitat present, (els orígens de la qual cal cercar en una regió del pretèrit re-vista) com es recolza un coix en les seves cosses.

Les coses presents no penetren immediatament en Proust. Un gest o una paraula que ell observa en els altres tarden molt a eixir assimilats de la seva consciència. Es perd en la foscor de l'exploració i el càlcul. Quan torna a tocar de peus a terra, té una noció del present. Difícilment Proust en escriure sabia on es trobava. Per això, Proust no parla mai — o no permet de suposar que parli — del present pur. Quan escriu trasllada el passat al present de la seva consciència, però no per a transformar-lo en present, sinó per a fer-li perdre aquesta condició pretèrita. L'única transformació que s'opera, és una "catàlisi" (la paraula és forta) en virtut de la qual el passat adquireix una valor vital que no ha tingut mai. Infon vida a una cosa passada que encara ha de viure en ell — o en nosaltres — i que ha retrocedit al present per a donar noves forces a una realitat futura, que com la present és ignorada. Proust per a assegurar-se una continuïtat en el ritme de la seva estètica que li garanteixi per a demà l'elaboració d'un gaudi del temps que perdrà — gaudi que no serà degustat fins a demà passat —, necessita fer-se, crear-se un passat conegut, però no viscut, per ell. I alesnores, concentrant en el seu esperit tota la poderositat de la seva sensibilitat, crea un temps pretèrit, "energètic ell" (el temps) i "energètic per a ell (Proust). Proust empeny i arrossega a un mateix temps, així, el seu propi fantasma.

El mecanisme de l'estètica de Proust no consisteix en una especulació amb el temps passat-passat. Treballa, més aviat, amb el temps passat-present. I per a treballar així ha de llançar tot "charme". No pot pràcticament, espiritualitzar una realitat del món dels objectes. Ha de consagrar només allò que és un contingut substancial del seu esperit, a la mecanització aquesta del temps. Per tant, no "re-crea". Fa una primera i única creació completament inèdita, les primeres matèries de la qual, no són pas certament fornides per la realitat.

Proust és un gran indiferent, per dedicar-se precisament al cultiu de la ignorància del present. Camina enmig de la realitat — els salons de Guermantes, el boudoir d'Odette — amb una gran indiferència. Vol ignorar tot aquest present. El món dels objectes l'acorrala. Deep és en el silenci de la seva cambra, elabora una realitat desconeguda sobre el record d'aquella altra. Hom no pot dir que "re-crei", sinó que sustenta. Però substancialment ambdues realitats, ara que juntes, són llunyanes. Proust no pot trencar la muralla de gel que ha anat bastint a mesura que els seus passos han anat recorrent els salons de Guermantes, i la substituïr sempre entre el seu passat-passat i el seu passat-present, el glaç de la seva sobirana indiferència.

Per què ambdues realitats no poden barrejar-se, formar unides — amb una unió persistent, tratada, incomplexa—, una sola realitat?

Però la presència del concepte del passat-passat dins l'esperit de Proust no té res de comú amb els seus sentits ni amb la seva capacitat de percebre les coses i els sentiments. El canvi el passat-present, és una presència generada per aquests sentits. I Proust viu únicament amb els sentits. No viu ni amb les seves cames ni amb el coll de la camisa. Viu amb els sentits, amb el cervell. I el passat-passat el porta precisament anotat en els seus òrgans, les cames, el coll de la camisa...

El passat-passat no és un contingut proustià. La seva "recherche" no és una remembrança. Es senzillament una creació que fa, caminant de nou — el seu esperit mai no elabora res en el present pur — sobre les passes traçades per les coses en la seva consciència.

"Re-crear". Voleu una paraula més absurda? Reconstruir una obra de la que el temps sols n'ha respectat l'esquelet?

Hom re-crea una cosa morta. Hom no pot re-crear una cosa viva.

No obstant, i per a desfer possibles equivocs, les coses de Proust no foren viscudes pel temps. Les visqué ell sol, apartat de tot, elevant-se a una absència total de contactes. (Absència però que psicològicament és impossible, com ho demostra la pròpia "recherche". No obstant dins el misteri de la mecànica del pensament pur, aquesta regió de contactes absents, existeix positivament, i és la moral. Què són els clàssics, sinó uns éssers flotants, sense contactes? Però en la moral, el record perd tot el seu valor en relació amb l'espai i el temps, i esdevé un mitjà, una matèria consistent — pureza resultant de la pura vida fenomènica dels sentits—on sostenir-se.) Transformació, per tant, de tots els conceptes del passat recollits i elaborats fugisserament en un instant llunyà, pregonament conegut.

Proust és lent. El realisme és la doctrina de la lentitud. I la lentitud en Proust és un contingut tan primordial com els seus propis sentits. La vida dels sentits de Proust és una vida — per un sol viatge —lenta, d'una realitat. Vet aci tota la seva estètica. Una "re-vida" fóra impossible. I vida, en l'estètica de Proust és sinònim de creació.

Establiments d'Art

SALA GASPAR

CONSELL DE CENT, 323
(entre Rambla Catalunya i Balmes)
Pintures, Dibuixos, Marcs, Gravats, Miralls, Motllures
Exposició collectiva
Exposició collectiva
Dia 16: Inauguració de l'exposició de pintures de J. Aguilera

LA PINACOTECA

PASSEIG DE GRACIA, 24
Avui inauguració
D. CARLES pintura
fins el dia 15

LLUCH

Construcció, restauració, reproducció de mobles des del més sumptuós al més humil
i als "Obradors Lluch" els dies festius d'onze a una
Especialitat en l'estil Isabel
Sala Parés - Petritxol, 5
Galeries Syra - Diputació, 262
Coll Blanc, 31 - Tramvies 55 i 57
(final de trajecte)

LES ARTS

L'EXPOSICIO D'ARTS GRAFIQUES POLONESA, A VERSALLES

"Els Amics de Polònia", societat franco-polonesa, presidida per Mme. Rosa Bailly, han organitzat, en la biblioteca de Versalles, amb el concurs de M. Pichard du Page una exposició d'arts gràfiques. Més de quatre centes obres, de 76 artistes, han estat agrupades en aquest antic hotel del ministeri d'afers estrangers. Hi sobresurten els gravadors de les escoles de Varsòvia i de Cracòvia. No pretenem pas descobrir l'art polonès, ja que la seva qualitat és definitivament consagrada. L'aspecte més recent d'aquesta exposició és el que s'inspira amb el folklore, les llegendes locals i els tipus rurals.

ESPECULACIO

En la vitrina d'un marxant d'objectes d'art de l'Extrem Orient, als voltants de la Madeleine, hi han exposats, dos bonics vasos d'una entonació blavíssima. Aquests vasos tenen llur petita història. El pintor Paul Strecker i un jove aficionat passejaven un diumenge al matí pels encants de l'avinguda de Saint-Onen, cercant fortuna. Descobriren un parell de vasos antics: "Veus ací— digueren — dos bells vasos xinesos" (ells no hi entenien absolutament res). El venedor en demanava cinquanta francs. Els hi donaren. A l'endemà, els dos compradors se n'anaren a mostrar la seva troballa a un marxant especialitzat. "Aquests vasos — digué l'expert — no són pas xinesos, són japonesos. Altrament, no tenen res d'extraordinari. Dissortadament, només us en puc oferir dos mil francs". No cal dir que l'operació fou efectuada immediatament. Cada vegada que Strecker explica aquesta història, afegeix amb orgull: "Això va passar fa vint anys, però poden anar a veure els vasos a casa del marxant. Encara hi són.

FALL D'UN CONCURS DE CARTELLS

Reunit el Jurat del Concurs de Cartells de les noces d'argent de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, ha acordat adjudicar el primer premi de 1.000 pessetes al cartell núm. 41, lema "Marià"; el segon premi de 500 pessetes, al cartell núm. 49, lema " Cap a la llum" S'han concedit 300 pessetes, que el Jurat ha acceptat amb agraïment i ha destinat a un tercer premi adjudicant-lo al cartell núm. 55, lema "Cultura". Ha atorgat Menció honorífica als cartells núm. 18, lema "Fèmina", i al núm. 35, lema "M. A. M. M. 4. A.".

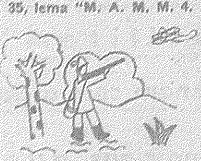

L'EXPOSICIO DALI

La Llibreria Catalònia ha inaugurat les seves Galeries d'Art Catalònia, amb una exposició Dali, un dels valors internacionals de la nostra pintura. Tot Barcelona hi desfila, i hom pot sentir els més diverses comentaris. Cal dir que, no obstant, tothom s'hi mostra respectuós, cosa que diu molt a favor de la cultura i voluntat de comprendre del nostre públic. Aquestes Galeries d'Art Catalònia tenen un to molt obert i molt modern. De la seva direcció se n'ha encarregat Josep Dalmau, el qual, com ja sabeu, és un dels homes de més autoritat artística del nostre país i que ja ha contribuït a interessar el públic per les manifestacions d'art del nostre temps.

LES ARTS